

Štev. 7.

V Trstu, 10. aprila 1892.

Letnik V.

Jan Amos Komensky.

Ves sedanji civilizovani svet brez razlike narodnosti je praznoval v dan 28. marcija t. l. tristoletnico Jana Amosa Komenskega, rojenega Čehoslovana na Moravskem. Kakor za prejšnjih vekov, primerjali so ga po pomenu s Kolumbom in Kopernikom, in to on tudi zaslužil v resnici. On je zasnoval načela moderni pedagogiki in šoli. Spisal je v ta namen mnogo svetovno proslavljenih knjig v češkem in latinskem jeziku. Kar je učil teoretiški, je sam izvrševal kot učitelj. Prvi je uvedel prirodoznanstvo v šolo po načelu, da je treba voditi razum od stvari do pojma in besede. Glavno načelo mu je bilo voditi od znanega do neznanega, torej tudi gledé na jezike od pouka v materinščini do učenja v tujih jezikih. Takó je ustanovil on prvi narodno šolo. Razdelil je učno dobo od otroških let naprej, do 12. leta za vsakega človeka, potem do 24. leta pa po posebnih potrebah in namenih. Komensky je pokazal na potrebo šolanja vseh ljudi, brez razlike spola, stanov ali bogastva. Zahteval je za vsako občino lastno narodno šolo.

Vse ljudi je štel sposobnimi za razvoj in nakladal je dolžnost, naj se vzgojuje mladina takó, da postane vsak človek — človek.

Njegove knjige so za njegovega življenja prelagali na mnogo evropskih in tudi nekaj azijskih jezikov.

Živel je ob 30letni vojski, v najžalostniši dobi svoje domovine, pa tudi obče surovosti in moralne propasti. Prosledovali so ga; naposled je bil izgnan; doma, ob prosledovanju, je pri raznih rodoljubih bil na gostih in je pri njih završil mnogo spisov. Prognan je živel na Poljskem, Angleškem, Švedskem, Holandskem in drugod; mnogo je pretrpel, vabili so ga po vsej Evropi k sebi, da bi bil učitelj v tej ali oni državi. Silno ga je bolelo, da se ni smel povrniti v domovino; huda osoda je zadela tudi nekoliko njegovih prevažnih

spisov, katere mu je uničil požar ob vojni, sosebno v Lešnu na Poljskem.

Bil je velik mislitelj, ki je hotel posvetno modrost spraviti v soglasje z bogoslovnim znanjem. Ljubil je vse človeštvo, in je pripisoval zdvijanost in napake pri pojedincih in v človeški družbi nedostatni obči vzgoji. Zato pa ni ostro sodil človeških in občih napak; bil je najstrpniši, najplemenitiši človekoljub in na to stran pravi kosmopolit v vedenju, kakor v učenju.

Komensky spada k najplemenitišim pisateljem in dejateljem; kar je učil, tega se je držal tudi sam; bil je v tem pogledu izrednega soglasja v samem sebi.

Videl je tedanje žalostno položnje evropsko; sosebno pa hudo osodo svoje očetnjave. Ali zaradi tega ni obupal ne nad človeštvom, ne nad domovino. Vstrajal je in nadejal se ravno za narod svoj boljših dnij. Iz tujine je blagoslovil svojo domovino in svoj narod, želeč njemu: „Prijdiž čas tvoj, aby říkali národové: Blahoslaveny, kdo jest podobny Tobě, lide vysbozeny skrze Hospodina, jenž jest pavezá spomožení Tvého a meč dustojnosti Tvé? Tvoji zajisté nepratelé poníženi budou, ale Ty po vyvýšenosteh jejich šlapati budeš“.

Komensky, ki je bil in ostane učitelj narodov, kaže slovanskim učenjakom, pisateljem in dejateljem pot, kako naj vzgojujejo in vodijo slovanske narode svojim potom in odstranjajo od njih tuje vplive. On ostane štalen vzor, kakó v najhujših bedah narodovih ni obupovati nad boljšo bodočnostjo, temveč da je vstrajati, kljubu zaprekam, in nepretržno delovati, kljubu začasnim nevspehom. Komensky je doživel največi propad domovine, a on je narodu prorokoval boljše dneve, in njegov zgled daje češkim dejateljem še danes največi pogum.

Kakor je Komensky milo sodil o navskrižjih mislij in je kazal v obče največo strpnost, jednako je slo-

vanskim dejateljem prizanašati drug drugemu, pa nepremično delovati na boljšo bodočnost naroda in domovine.

Večna slava Komenskemu, učitelju narodov, vzoru vstrajnosti, neumornega delovanja in pravega slovanškega rodoljubja!

Načelne izjave ob odloženju Dunajskih punktacij.

Dunajske punktacije, katere, kolikor se niso uže izvršile, so se odložile na nedoločen čas, provzročile so mnogo pojasnil o načelih in taktiki strank in vlade. Zlasti so se pojavila v spravnih komisiji češkega deželnega zbora načela, katera je Slovanom poštovati ter v vseh izvodih porabljati na svojo korist, kakor v državnem interesu. Mi te izjave naglašamo toliko rajši, ker so ista načela, katera smo tudi v našem listu pojasnjevali kot prava gledé na stvari same, gledé na obliko političkega preustrojenja, kakor gledé na taktiko postopanja.

Vlada, ki se drži še vedno Dunajskih punktacij, in ki misli, da ne delajo češkemu narodu krivice, je trdila v spravnih komisiji, da pravne predloge vedejo do zaželenega miru, da jih je treba torej sprejeti. K temu je pristavila: „Ako se ne deseže ta cilj, bode neizogibno trpel tudi kulturni in gospodarsveni razvoj češkega kraljestva“.

Ako je ta poslednji stavek resničen, potem je isti vladi skrbeti, da odstrani vse zapreke, zaradi katerih je češki narod odklonil nadaljnje odobravanje punktacij, in ker češki narod ne zahteva drugega, kakor popolno narodno enakopravnost, vlada pa poudarja, da je na stališču ustave, torej enakopravnosti vseh narodov, sledi neizogibno, da je isti vladi delovati na izvršbo popolne narodne enakopravnosti na Češkem, da ne bode češka kraljevina trpela v kulturnem in gmotnem razvoju.

Ako pa trpi Češka, ker se ne izvedejo vse točke punktacij, trpi še bolj, ker se ne izvede sprava na podstavi popolne narodne enakopravnosti. Ako pa trpi Češka v kulturnem razvoju, trpé tudi vse druge kraljevine in dežele, kjer je sprava ne samo jednako, ampak še bolj potrebna; ako trpi Češka v kulturnem pogledu, morajo trpeti še bolj druge pokrajine, katere niso razvite kulturno v taki meri, kakor Češka, in s Češko na jednaki kulturni stopinji utegne biti le Niževavstrijska. Jednako in še bolj pa morajo trpeti vse druge dežele tudi v gospodarskem pogledu, ker tudi na to stran se ne morejo meriti druge pokrajine s češko kraljevino. Nazor osrednje vlade mora njo samo siliti, da se ne omeji samo na spravo na Češkem, ampak jednako in še bolj po vseh drugih pokrajinah s pomešanimi narodnostimi. Drugače bodo še na dalje iste pokrajine trpele v kulturnem in gmotnem razvoju, in to gotovo ni na korist ne narodom ne državi. Ker je pa nemška liberalna stranka, ki najbolj zavira spravo narodov v smislu narodne enakopravnosti, je ona kriva, ako po vladnih nazorih trpé dežele uže de-

setletja v kulturnem in gmotnem pogledu. Taka stranka potem tudi ni vredna, da bi imela vpliv ali odločilno besedo pri spravi narodov.

Dr. Mattuš se je postavil v spravnih komisiji principi- jalno na stališče taktike, katero smo vedno poudarjali v našem listu. On je namreč rekel, da češki narod se boji, da bi se ne izvršila jednaka prava tudi zanj, ko bi se izvršile punktacije; zato da se upira tem, in zato, da je treba izvršiti najprej narodno enakopravnost tudi za češki narod. To dokazuje, da Staročehi so tudi najprej za izvršitev narodne enakopravnosti, in potem še le za vse drugo. Po takem je izvršiti narodno enakopravnost tudi pred državnim pravom, in kar velja za Čeha na Češkem, velja tudi za Čeha po drugih pokrajinah češke korone in velja tudi za vse druge narode.

Res, da državno pravo obseza tudi narodno enakopravnost, ali državno pravo ne daje poročstva za enakopravnost nasproti manjšinam raznih narodnostij, kakor kaže skušnja ravno na Ogerskem. Ako se pa Čehi na Češkem bojé zastran Nemcev, se dosledno bojé ali utegnejo bati tudi druge narodnosti, spadajoče pod kako državno pravo. Bojazen je opravičena pri vseh narodih, in zato velja načelo, v posebnem slučaju po dr. Mattušu izraženo za Čeha, tudi za vse druge narode, torej je treba za vse narode najprej izvesti narodno enakopravnost. In ako Nemci zahtevajo isto enakopravnost in celó še več zase na Češkem, morajo dosledno privoliti v izvršitev narodne enakopravnosti tudi po drugih deželah, kjer gospodujejo oni ali pa druge narodnosti.

Taktika zahteva torej najprej izvršitev narodne enakopravnosti za vse narode; te taktike ne more zanikati sedaj niti centralna vlada, katera hoče sama ostaniti na ustavnem stališču in pripoznava škodo v kulturnem in gmotnem pogledu, ako in kjer se ne izvrši narodna jednakoopravnost, to pa sprava narodov

Te taktike se držé tudi Mladočehi, ker poudarjajo, da je treba izvršiti narodno enakopravnost in potem državno pravo. Te taktike se je polastilo tudi češko plemstvo in veleposestvo, ko je podpiralo punktacije z namenom, da se spravijo Čehi in Nemci na podstavi jednakega prava, in je sedaj isto plemstvo za odloženje punktacij, ker je spoznalo po izjavi princa Schwarzenberg, da potrebujejo punktacije korekture ali popravka, in to zaradi tega, ker ni v njih

rešeno jezikovno vprašanje v smislu narodne enakopravnosti.

Dr. Mattuš pa je v staročeški motivaciji za odloženje punktacij tudi priznal, da ne glasovanje zastopnikov, po večinah, ampak mišljenje narodov vede do sprave in končnega miru. S tem je pripoznano, da načelo o narodnosti in jeziku ne spada v parlament s pomešanimi narodnostimi, najmanj pa v deželne zbornice. Narodi imajo sami določevati o svoji narodnosti in svojem jeziku po lastnih zastopnikih; to pa je le možno s pomočjo nacionalnih zastopov ali juristiških organov za vsak narod posebej. V Avstriji je centralnemu parlamentu izvršiti jedino obče zakon za take juristiške organe, vse drugo pripada nadalje tem organom samim. Pomešane večine ali zastopniki drugih narodov pa nimajo sklepati o drugih narodnostih in jezikih. Večine parlamentarne so za druge zadeve, ne pa narodnostne in jezikovne; to velja v obče za Avstro-Ogersko, ker ima razne in pomešane narodnosti.

Tega načela niso slovanski zastopniki doslej dovolj premišljevali; dr. Mattuš, ki je eden najbistrejših Čehov, je to načelo sedaj razglasil, in mi smo je raztegnili na vse narode avstro-ogerske.

Princ Schwarzenberg je rekel, da v punktacijah ni rešeno jezikovno vprašanje; mi pristavljamo, da ni rešeno jezikovno, še manj pa vprašanje o narodnosti, katero je obsežniše, nego jezikovno. Jedin pl. dr. Plener je razkril, da Nemcem gré za ločenje po sodnijskih okrajih, kateri vedejo potem do zaprtega ozemlja, torej do nacionalne avtonomije na omejenem ozemlju za Nemce. Češki Nemci se ogibljejo imena nacionalne avtonomije, v resnici pa jo zahtevajo za svoje ozemlje na Češkem; ogibljejo se pa tega imena, ker nacionalna avtonomija združuje pod jeden in isti juristiški organ vse kompaktne odlomke kake narodnosti, in ker bi po tem principu zahtevali nacionalno avtonomijo tudi drugi narodi, a bi ista po drugih deželah ne ugajala Nemcem, ki imajo po deželnih zastopih svoje večine. Zato nočejo češki Nemci nič slišati o tem, da bi se po drugih deželah ločili okraj po narodnosti.

Dr. Schmeykal pa se je vendar vjel, ko je v spravnih komisijah poudarjal večkrat, da narodna enakopravnost se ne more izvršiti prej, nego se izvrši ločitev sodnijskih okrajev po narodnosti. Ako velja ta postulat za Nemce na Češkem, velja tudi za druge narode po drugih deželah. Ako namerjajo Nemci z ločitvijo okrajev po narodnosti doseči parcijalno nacionalno avtonomijo na Češkem, utegnejo in morajo tudi drugi narodi, ki štejejo po več milijonov duš, zahtevati tako ločitev z namero, da se jim ne vstvari parcijalna, ampak nacionalna avtonomija za vse kompaktne odlomke iste narodnosti.

Res je, da, kakor sta poudarjala dr. Mattuš in dr. Kvičala, more se izvršiti narodna enakopravnost tudi brez ločitve okrajev po narodnosti, n. pr. pri sodiščih, političkih gospodstvih itd.

Ali taka izvršitev narodne enakopravnosti ni popolna, ker skrbi le za jezik pri gospodstvih, prezira pa skrb za narodnost, torej prezira potrebo jednotnega nacionalnega organa v smislu nacionalne avtonomije, katera vodi gledé na varovanje in gojenje narodnosti in jezika ves narod v jednotnem duhu, v smislu enakomernega razvijanja. Zato pa skrbita pl. dr. Plener in dr. Schmeykal bolje za odlomek nemške narodnosti na Češkem, ko zahtevata odločno ločenje sodnijskih okrajev po narodnosti. S pogledom na vedenje nemške stranke na Češkem popravljamo mi nepopolno stremljenje za izvršenjem narodne enakopravnosti pri drugih narodih, sosebno Slovanih. Nemci na Češkem so pokazali pot, kakó se je Slovanom postaviti na stališče, da se sklene za vse narode izvršilen zakon narodne enakopravnosti v smislu narodne samouprave. Ako se je vlada postavila za izvršitev Dunajskih punktacij, ne more zanikati prave izvršitve narodne enakopravnosti, in ako zahtevajo Nemci na Češkem v namen parcijalne narodne avtonomije ločenje sodnijskih okrajev po narodnosti, ne morejo oni se protiviti, ako bodo slovanski narodi dosledniši in pravičniši, torej ako bodo oni zahtevali ločenje sodnijskih okrajev po narodnosti za vse narode po vseh deželah.

To so v kratkem glavne in najboljše posledice, katere smo izvedli iz načelnih izjav spravnih komisij češkega deželnega zbora. Pristavljamo še, da dr. Šolc, Staročeh, je v spravnih komisijah z besedami omenil nacionalno avtonomijo. Za Čeha so uže sedaj tu označene izjave aktuvalnega pomena gledé na taktiko, katera jim je potrebna v brambi nasproti nemško liberalni stranki s Češkega. Ako bode ta stranka hujskala Nemce zaradi odloženja Dunajskih punktacij, utegnili bi se Čehi vseh strank uspešno braniti z orožjem, katero so jim podali češki Nemci sami v roke po principijalnih svojih izjavah. Z istim orožjem se morejo uspešno braniti tudi nasproti vladi. Z istim orožjem pa morejo Čehi in drugi Slovani delovati uspešno na pravo izvršitev narodne enakopravnosti. Ni čakati, kakor misli dr. Herold, da bode možno še pridobiti kak okraj, ki doslej ni še popolnoma izgubljen. Pomisliti je, da, ako bi tudi Čehi na Češkem zopet pridobili kaj, utegnejo izgubiti isti Čehi pa po drugih deželah, in vse je tako, da morejo izgubiti ostali Slovani še več, ker so v hujskem položaju, nego Čehi kraljevine. Treba je gledati, da bi se kompaktne mase ne krhale dalje; to je glavno, za vse drugo pa velja: minima non curat praetor.

Iz češkega deželnega zbora: O odlogu punktacij.

Komisija, katera je razpravljala Dunajske punktacije, bila je sestavljena iz deželnih poslancev velikega posestva, Nemcev, Staročehov in Mladočehov. Členi velikega posestva so se prvi izrekli za odloženje Dunajskih punktacij do dobe, ko boste obe narodnosti razpoloženi boljše za spravo, nego sedaj. Misel veleposestva je ta, da punktacije so imele namen, spraviti obe narodnosti, a da sedaj ne bi dosegle tega namena, ker se jedna, namreč češka narodnost odločno protivi tem punktacijam, sila pa bi dosegla ravno nasprotno, kar se je namerjalo.

Mladočehi so se izrekli ne samo zato, da bi se punktacije odložile za ugodniši čas, ampak da bi se v obče odpravile in pokopale za vselej.

Odločilna pa so bila razpravljanja navedene komisije v dan 24. marcija t. l. Vazne so bile tega dne pred vsem izjave Staročehov in vlade. V imenu Staročehov je stavil dr. Mattuš poseben odložitveni predlog, v katerem pravi, da je potrebno v interesu dežele in države, da prenehajo prepiri med Čehi in Nemci na Češkem, in da so merili Dunajski dogovori od 19. jan. 1890. vsaj v neki meri nato. Potem pa se glasi njegov predlog doslovno: „Gledé nato, da dejanska sprava v deželi se ne doseže jedino z dogovorom večine v deželnem zboru zbranih narodnih zastopnikov, ako se narod tudi samo od jedne strani odločno upira uslovjem istega dogovora; gledé nato, da največi vzrok upora od strani češkega naroda izvira iz bojzani, da bi se moglo dvomiti o zakonito in ustavno zajamčenem enakem pravu obeh jezikov in narodov, katero pravo češkemu narodu tudi drugače pristaje zgodovinski in naravno ako bi se vsi deli dogovora izvršili poprej, nego bi se dejanski izvršilo ono jednako pravo, in ko torej razglašá deželni zbor popolno izvršitev enakopravnosti obeh deželnih jezikov kot podstavo i preduslovje vsakatega nadaljnjega obravnavanja, merečega na zaželeno spravo: odloži isti deželni zbor kraljestva češkega nadaljnje obravnavanje predlog, s katerimi se imajo izvršiti dogovori, obseženi v Dunajskem protokolu od 19. januarija 1890“.

Grof Buquoy je ponovil uže poprej razglašeno izjavo veleposestva, da je isto za odloženje punktacij, z razlogi, da so Dunajske punktacije merile na sporazumljenje in nacijski mir, ki bi varoval jednaka prava obeh narodnostij; da pa se jedna narodnost upira tem punktacijam, v tem ko je neizogibno potrebno, da privolite obe narodnosti v dogovore; potem, da, ako se zavrže tudi samo jedna pravna predloga, bi to pomenjalo zavrženje sprave v celoti, in naposled da bi razpravljanje pravnih predlog v deželnem zboru še bolj povečalo sedanja nasprotja.

Nato je c. kr. namestnik razglasil vladno izjavo, v kateri jemlje vlada na znanje, da se drži veleposestvo svojih

obvez nasproti Dunajskim pravnim konferencijam, in da hoče le čakati v interesu tega, da se vendar doseže sprava; potem poudarja, da vlado vežejo pravni dogovori, kakor druge vdeležnike Dunajskih konferencij leta 1890, in je ona trdno preverjena, da je izvršitev pravnih predlog prvo predpolaganje v dosego zaželenega nacijskega miru. Ako se ne doseže kmalu ta cilj, pristavlja vladna izjava, mora zaradi tega neizogibno trpeti tudi kulturni in gospodarstveni razvoj češkega kraljestva. Naposled izraža izjava željo, da se izvrši sprava kar možno kmalu v vseh svojih delih, in da se torej loti deželni zbor meritoriskega razpravljanja.

Na te izjave je odgovarjal pl. dr. Plener, grajal vlado, Staročehé, sosebno pa veleposestvo ter rekel, da odloženje punktacij pomenja njih konečno odklonitev. Mudil se je sosebno dolgo pri vprašanju, zakaj da se zameta vladna predloga o ograjenju samo dveh sodnijskih okrajev. Ugovor, da nočejo Čehi imeti dveh „zaprtih“ ozemelj, da je brezpodstaven; kajti nemško ozemlje da obseza uže nad 70 okrajev, in da sedaj gre samo še za ograjenje kakih 20 okrajev. Kakó je Plenerju in njegovi stranki pri sreču ravno nacijsko ločenje po okrajih, razvidno je iz tega, da je pozneje kar naravnost nasvetoval vladi, da naj to ograjenje izvrši administrativnim putem.

Dr. Schmeykal, ki vodi Nemce v češki kraljevini, je odgovoril nasproti odloženemu predlogu dr. Mattuša, da za izvršitev narodne enakopravnosti je potrebno, da se razločijo okraji po narodnostih; drugače da se ne dá izvršiti ne narodna enakopravnost, ne izvesti volilna reforma, katera spada tudi k programu enakopravnosti. Uže justična organizacija od l. 1850. da je izrekla in spravila v veljavo načelo nacijske ločitve. Nacijska ločitev okrajev je v obče neizogibna, in prodere kljubu vsemu upiranju prej ali poznej, ker je postulat pravične in previdne uprave, kateri se ne more odreči nobena vlada, zlasti ko je jedino v tem poroštvo nacijskega miru.

Princ Schwarzenberg noče, da bi se zavrgle punktacije dokler ne dobé drugega boljšega sredstva za spravo; dosejanja pot ne utegne biti prava: Dunajske punktacije so pustile nekako luknjo; jezikovno vprašanje se ni rešilo, in to dokazuje, da sprava ni popolna in dobra podstava spravi. Nemci zahtevajo omejenje ali ločenje kot prvo zahtevo. Oni poštevajo ločitev kot najvažnejši del sprave, in ravno okolnost, da bi ločitev po okrajih imela biti najglavnejši del sprave, vzbuja upor proti spravi. Način sprave ni korekten, potrebuje poprave.

To, zaradi česar se boji češki narod, treba je odstraniti. Vi, nemška stranka, kažete se v taki svetlobi, ki ni taka, da bi se mogli preveriti, da Vam je za spravo. Vam naj bi bila sprava v podstavo k novim vspohom; Ločete nam vsiliti Svoje mnenje. Veleposestvo je mislilo, da se do-

seže mir; ko bi ne bilo mislilo tega, bilo bi naše položnje nasproti spravi morda popolnoma drugačno. Ako ne moremo računati s soglasjem obeh narodnostij, ne moremo se udeležiti nadaljnjega obravnavanja, ker bi s tem učinili krivico. Po vladni izjavi je soditi ponajmanj to, da se drži punktacij; obžalovati pa je, da ni povedala sredstev, kakó hoče doseči svojo željo. Ni korektno, da veleposestvo pripozna korist uže sprejetih zakonov, kakor trdi vlada.

Dr. Kvičala (Staročeh) pravi, da bi se delala sila češkemu narodu, ako bi vlada hotela po nasvetu pl. dr. Plenerja razložiti okraje administrativnim potom. Okrajji, kakor se hočejo napraviti od nemške strani, bili bi prave karikature. Navaja besede Plenerjeve, ki je poudarjal na Topliškem shodu, da v Dunajskih punktacijah je vlada in večina dež. zbora pravno pripoznala nemško ozemlje, in da je stvar Nemcev, da odslej napolnijo isto ozemlje z nemškim duhom in nemško kulturo. In Kvičala pristavlja: „Da vsakega člena češke narodnosti preženejo iz tega ozemlja in iztrebijo ali omejijo na najmanjšo mero v njem rabljenje češkega jezika.“

Dr. Kvičala meni, da narodna enakopravnost se dá izvršiti tudi brez ločitve po okrajih, na pr. izvršitev jednakega prava češkega jezika pri sodiščih, katero je zajamčeno v sedaj veljavnih zakonih.

Grof Palffy je rekel: Proti volji celega naroda se ne sme nič učiniti. Naši zastopniki (veleposestva) so zagovarjali češko stališče; kajti to namerja enakopravnost. In mi stojimo na stališču enakopravnosti in državnega prava.

Dr. Mattuš pravi: Pl. dr. Plener nam očita, da sedaj stavljamo druga uslovja, kakor pa na Dunaju. On meni pač popolno izvršitev narodne enakopravnosti. No, o enakopravnosti se je na Dunaju pač gavorilo; ali vlada in Nemci so se upirali notranjemu službenemu jeziku; ako bi bili mi zahtevali to nepremično, bilo bi prišlo do porušitve, in to smo imeli po tedanji situaciji za nevarno. Zavarovali smo torej svoj nazor v konferencijskem zapisniku. Svetovali smo vladi tudi pozneje, naj izvrši narodno enakopravnost tudi v notranjem uradovanju, ker bi bilo to napravljalo pot spravi. In še danes ponavljam, da brez izvršitve enakopravnosti ni misliti na pravo spravo. Dr. Schmeykalu odgovarjam, da enakopravnost je možna pred nacionalnim ločenjem okrajev. Kakor je bilo možna predloga o rabljenju deželnih jezikov pri avtonomnih gosposkah, kakor jezikovna naredba od leta 1880. pred nacionalno ločitvijo, takó je možno tudi uvednje češčine v notranje uradovanje. Mi bi tudi ne bili proti ločenju okrajev, ako bi se ločenje izvršilo striktno po načelih spravnega zapisnika, torej na podstavi objektivno zaslišanih želj ljudstva, z ozirom na teritorialne razmere prometa ter občenja.

Dr. Šolc je rekel: Leta 1889, ko so se napravljali za punktacije, ni bil pravi čas zato; svetloba in senca ni bila prav razdeljena med obema narodnostima. Jednakopravnost v čeških ozemljih ni bila in do danes ni izvršena. In tedaj so prišla obravnavanja gledé na sklep Dunajskih punktacij,

in staročeški poverjeniki so se žrtvovali, da bi ohranili status quo, namreč kabinet Taaffejev, avtonomistiško večino in železni obroč desnice. Strah, da se pred izvršitvijo enakopravnosti ne sme izvršiti ločenje po okrajih, se je uresničil. Posledica je bila, da je dr. Rieger poleti 1891 interpeloval zaradi prenegljene naredbe Schönbornove od 3. feb. 1890. Dr. Schlesinger je postavil načelo „Svoji k svojemu“ ali načelo avtonomizovanja obeh narodnostij. Nemški narod se upravlja po lastnih sinovih v nemškem jeziku, češki narod po lastnih sinovih in nemških uradnikih pa v nemškem jeziku. Kje ostaje tukaj nacionalna avtonomija češkega naroda, katera zahteva, da se upravlja isti narod po lastnih soplemenikih v svojem lastnem jeziku? Tendencija Nemcev meri nato, da bi izolovali ali osamili češki narod. Izvršitev ločitve sodnijskih okrajev ni možna brez porušenja zakonov.

V 3. seji komisije od 28. marcija je prvi govoril dr. Herold. Obžaloval je, da se niso punktacije zavrgle v smislu Mladočehov. On umeva obžalovanje od nemške strani, če tudi so se samo odložile te punktacije. Nemška stranka da ni hrepenela po miru in poravnavi nasprotij, kajti drugače bi ne bila silila v izvršenje punktacij proti volji narodu; gojili so nado do utrjenja hegemonije in osodepolnega cislitavskega principa na Češkem. Njeno vedenje da je nepolitiško, in je neumevno, da išče zavetje v administrativni sili. Tak program nemške stranke da ni drugega kakor znamenje političkega marazma. Stranka, ki je sposobna za življenje, ne išče rešitve v vladnih ukrepah. Ako bi se držala ta stranka ustavnih in liberalnih načel, odklonila bi bila sama punktacije, potem ko jih je odklonil češki narod, in ko torej izgublja pogodba moralno utemeljenje, in bi bila pričela nova pogajanja ali pa zastopniki novo borbo. Ali strankarstvo in gospodovalnost ji tega ni dovolila. Mnogo se je spremenilo v političkem življenju od jan. 1. 1890. Ves češki narod se je preveril, da sedanji skupni vladni sistem je obrnen proti češkemu narodu in proti pravom češkega kraljestva, in da Dunajska sprava bi bila biti toržestvo ali triumf centralistiške državne ideje. Zaradi tega se tudi jednako pravo ni izvršilo; zato da bi se bili vstvarili najprej sodnijski okrajji, potem pa jeikovni zakon, ki bi bil naposled izključil češko uradovanje o nemškem ozemlju. Tudi ko bi se privolilo sedaj samo v ločenje 2 okrajev, vedlo bi to do zaprtega nemškega ozemlja. Ako je doslej uže 70 nemških okrajev, niso ti ustanovljeni zaradi nacionalnega značaja, ampak vsled geografskega položnja in zgodovinskega razvitka.

Na jezikovnih mejah je vsako ločenje zavira naravnemu nacionalnemu razvijanju. Za propada češkega naroda je bila vsa dežela odprta nemškemu preplavljenju. Nikdo ni nasul nasipov v zaščito češkega jezikovnega ozemlja, in izguba češkega naroda je bila velikanska. Sedaj pa hočejo napraviti take nasipe, da bi se ne mogel češki živelj razvijati naravno ter pridobiti nazaj to, kar še ni izgubljeno popolnoma. Vlada je bila po besedah Plenerjevih ne posrednica, ampak vodilna stranka pri punktacijah. Iz tega je razvidno, da vse posle-

dice sprave so bile v vladnem programu. Vlada je hotela z Nemci vladati; z njimi se je hotela spraviti, in ceno te sprave naj bi bil plačal češki narod s punktacijami. Plener trdi, da Staročehi in veleposestniki so se udali zaradi strahu pred Mladočehi; ali to kaže, da gospoda se ni naučila ničesar; položnje Mladočehov nasproti spravi je le posledica volje vsega naroda. Nobena politiška stranka ne more se ustavljati jednodušni volji narodovi. To, da bi se dala izvršiti narodna jednakopravnost še le po vstvarjenju ali ločenju okrajev, pomenja: „v nemških okrajih izključno nemško v notranjem in zunanjem uradovanju, v čeških pa nemško češko nasproti strankam, v notranjem uradovanju pa samo nemško“, torej popolnoma také kakor v Gorenji in Dolenji Avstriji, na Štirnškem itd.

Veleposestvo ni storilo prav, da je sklenilo odložiti punktacije z namenom, da bi ukrotilo radikalno gibanje na obeh straneh. Sredstvo ni bilo dobro odbrano, ako so se udali za punktacije, katere so izpolnile najradikalniše zahteve Nemcev. Dr. Mattuš hoče najprej izvršbo narodne jednakopravnosti; iz tega sledi, da punktacije se ne morejo izvršiti nikdar, kajti ta sprava se opira na načelo nejednakosti obeh narodnostij. To je razvidno iz naredbe ministra grofa Schönborna, potem iz načrta zakona o šolskih manjšinah, nadalje iz delitve deželnega kulturnega in deželnega šolskega sveta. Pravo, jednako pravo je negacija Dunajskega spravnega protokola. Vlada pa, ki hoče varovati interese dinastije in države, bi morala izreči se, da ne misli vsiliti narodu daru, ki ga odklanja sam. Vendar pa misli ona, da je izvršitev spravnih predlog prvo uslovje na poti do sprave. To je logika zmagovalca, ki meni, da ne bode miru s sosedom, ampak s premagancem. Naš narod je pripravljen za mir in spravo z Nemci, ali vedeti je, da se ne dá siliti k temu. Glavna napaka sprave je bila, da so iz nje izključili češko državno pravo.

V poslednji seji komisije, 1. aprila, je imel prvi besedo dr. Vašaty. On se boji, da vlada bi utegnula rušiti tudi zakone, kakor se je to zgodilo s Schönbornovo minister. naredbo. On poudarja, da deželni zakon velja za celo deželo, da češki in nemški tekst imata jednako veljavo, da mora biti torej vsak uradnik sposoben obeh dež. jezikov. Schönbornova naredba je porušila veljavne deželne zakone od leta 1627, nadalje državne zakone, člen 9. drž. osn. zak. To je prekuc v zakonodavstvu, in se je s tem uvedla dejanska anarhija. Punktacije niso pokopane, dokler velja Schönbornova naredba.

Dr. Plener dokazuje, da vlada ima pravo, ločiti okraje administrativnim potom. „Mi hočemo, pravi on, sodnijske okraje, ki so temelj in podstava vseh drugih upravnih naprav, nacionalno ohraniti in, kakor se ume samo po sebi, potem v soglasje spraviti okraje zastopov, politiške uprave in volitev.

Dr. Kvičala očita nemški stranki, da hoče pleniti iz Dunajskih dogovorov, kolikor možno in naglo.

Nasproti dr. Hallvichu, ki je govoril gledé na odloženje punktacij, kakor o kakem evropskem skandalu, je rekel dr. Kvičala: „Gospoda, evropski, dà svetovni skandal je nekaj drugega; n. pr. da nemški liberalci, dasi so v državne osnovne zakone sprejeli načelo jednakopravnosti, dejanski vendar delajo vedno nato, da bi uničili ta princip! Svetovni skandal je tudi, da po Dunajskih punktacijah, glavni namen katerih je bilo pač odpravljenje prepira in uvedenje miru, Nemci niso odnehali od svoje brezozirnosti nasproti nacionalnim manjšinam, in da je mogel voditelj Nemcev v Toplicah govoriti o novi zmagi in o razveljavljenju Stremayerjeve jezikovne naredbe. Tako nismo mi razumeli sprave! Ali mislite, gospoda z levece, da moremo mi Čehi biti vezani na črke Dunajskega konferencijskega protokola, ako v svoji brutalnosti uničujete glavni namen, to je dejansko uvedenje miru? Uže 7 let prosijo Čehi v Duchcovu brezvzpešno za dovoljenje češkega bogoslužnja, in kljub odločitvi upravnega sodišča ni ondotni zastop dovolil, da bi tudi samo nagrobni kamen na ondotnem pokopališču imel češki napis! Dr. Knotz je politiški mrtev; ali duh Knotzov, ki se je jako žalostno oslavlil z izrekom, da mu češki jezik provzročuje zaničevanje in stud, ta duh še živi pri gospodih, ki se bahajo z nemškim liberalizmom“.

Vse so hoteli naglo izvršiti, in vendar je on, Kvičala glasoval za punktacije gledé na še ne prijavljeno dejstvo, da mu je na predvečer pred 26. jan. 1890, torej na večer 25. jan. sporočil dr. Rieger, da so od ministerijalne strani na Dunaju obečali dr. Riegru, da se po sprejetih punktacijah privoli notranji češki uradni jezik! To so slišali tudi drugi klubovi člani.

Nato so v komisiji glasovali, in predlog veleposestva, brez motivacije, se je sprejel, torej predlog za odloženje punktacij. Mladočehi in Nemci so napovedali votum manjšinski.

S tem je komisija završila svoje delo. Vidi se, da v raznih izjavah so izražena važna načela, ki v doslednosti sezajo daleč in morejo veljati za vse narode in dežele naše države.

O k r i t i k i d r. M a h n i č a.

III. K razširjanju poganstva, z nasprotniške strani nam namišljenemu.

d) Gledé na bogoslužnje, specijalno liturgijo ali mašo. — r) Liturgija rimske cerkve.

(Dalje.)

Takošna je liturgija Constitutiones Apostolorum, ki pripada po svoji pristni sestavi II. stoletju, torej dobi, v katero seza delo-

vanje sv. papeža Klementa I., in ki so se (po vsebini) pomnožile ali razširile v III., delovanje sv. Hipolita obsezajočem stoletju.

Ta liturgija ne obseza ničesar, kar bi se ne vjemalo z napravami cerkve Kristove, o katerih se dá dokazati, da so se nahajale v II. in III. stoletju, pač pa kaže njena vsebina, kakor smo dokazali zgoraj, mnogo takega, kar bi se bilo pri njenem sestavljenju ali predelanju — v poznejših stoletjih pokazalo nekaj kot ne dovolj svečano, torej nezadostno ali čudno, nekaj pa kot brezpotrebno, če ne celo kot nesmiselno, in bi se bilo torej gotovo spremenilo, oziroma odstranilo. Pri tem nam je treba pokazati samo na proceduro z različnimi stopinjami katehumenov, pokorečih se, obsedenih, kakor tudi na oblačenje škofa še le pri darovanju, na prastari način obhajanja vernikov in na one molitve, katere se nahajajo za poganske vladarje in gosposke, potem za te, kateri zaradi imena Jezusovega izdihujejo po rudokopih, po ječah in v okovih in za njih poganske proslednike ali preganjalce. Vsebinska te liturgije je tudi prosta poznejših vklad, katere se nahajajo v drugih starih liturgijah, in katere smo zgoraj dokazali zlasti pri Liturgija Jacobi, katera ima takisto pravico do visoke starosti. Molitve, nastale od IV. stoletja in pozneje, „Jedinorojeni Sin in beseda Božja“ itd., kakor tudi „Sveti Bog, sveti Močni“ itd. in kerubinski slavospev se v liturgiji Constitutiones Apostolorum nahajajo ravno tako malo, kakor Alleluja in pa Konstantinopolitansko veroizpovedanje. Ista liturgija tudi ne omenja kajenja, ne obseza ničesar, kar bi se odnašalo na kult ali češčenje preblažene device Marije (ista se v obče čisto nič ne omenja), dá, niti ne „Očenaša“, kakor je to razvidno iz gorenjega popisa njene skupne vsebine.

O visoki starosti, katera po vsem tem pristaja tu razgovorjeni liturgiji in sicer izključno njej, tudi ne dvomi, kolikor je nam znano, noben učeni raziskovalec. Jeden teh, in sicer velečenjeni Goar je pa v svojem *Εὐχολόγιον* izrazil mnenje, da liturgijo Constitutiones Apostolorum bi bili rabili jedva kedaj v kaki stari cerkvi, in temu mnenju so se pridružili tudi drugi.¹⁾ Krabbe gre še dalje, trdeč, da v Constitutiones sporočena liturgija ne obseza nič drugega, kakor idejalen načrt z idejalnimi molitvami.²⁾ Mi poštevamo ta mnenja in te trditve kot čudna dozdevanja, ko se ne utemeljujejo z ničimur, po našem preverjenju se tudi ne dajo utemeljiti; v tem ko pa utemeljenje ravno nasprotnega ne podaje nepremagljivih zaprek, kar hočemo dokazati takoj.

Najbolje poučeni učenec svetega Hrizostoma in poznejši patrijarh Konstantinopolitanski sveti Prokel († 447) navaja v svojem uže omenjenem govoru o poročilu božje liturgije (Patrol. Curs. compl. Edit. Migne Graec. tom. LXV. 1858. pag. 849, 850) med prvimi, zajedno najodličnejšimi nasledniki apostolov, ki so cerkvi pismeno zapustili kako liturgijo, na prvem mestu svetega Klementa, katerega imenuje učenca in naslednika najvišega ali prvega med apostoli (*ὁ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων μαθητῆς καὶ διάδοχος*) in pristavlja, da je ta spisal liturgijo, kakor so mu jo sporočili apostoli (pač Peter in Pavel) in božji Jakob (prvi Jeruzalemski škof).

Neposredno zatem imenuje sveti Prokel Bazilija Velikega in pripominja, da ta v sporočeni (dosledno Klementinski) liturgiji ni zasledil nič brezpotrebnega, nič predolgega, vendar pa je sklenil skrajšati jo, ker so se kazali ti, ki so se je udeleževali, utrujene in raztresene radi tega, ker je trajala predolgo. Nato popisuje Prokel obširno dolgo trajanje liturgije apostolov, ki so bili pri njej in pri drugih božjih opravilih po cele dneve, zlasti ko so ta opravila obsežala tudi poučevanje vernikov in katehumenov; nekdanja gorečnost s posvetnimi zadevami le preveč bavečih se vernikov da je pa ponehala, skrajšanje liturgije, katero je izvršil Bazilij, da je torej poštovati kot zdravilo proti mlačnosti znatnega dela vernikov. Potem prehaja Prokel k svetemu Hrizostomu, ki je iz istih vzrokov, kakor Bazilij, izvršil še večje skrčenje staroobičajne liturgije, da bi temeljito zabranil širečo se mlačnost vernikov.

Tako imenovana Liturgia Jacobi, katero izrecno omenja tudi 32. poglavje Concilium Trullanum (692), je torej uže bila v čas, ko je nastopil sveti Bazilij († 379), vendar pa se še ni imenovala po apostolu in prvem škofu Jeruzalemskem Jakobu, ker je bila identiška z liturgijo v Constitutiones Apostolorum, sporočeno po papežu Klementu, red te liturgije pa, kakor smo razložili zgoraj, se pripisuje apostolskemu prvaku in drugim apostolom, specialno apostolu Jacobu pa le njeno uvedenje, in potrjuje to popolnoma tudi sveti Epifanij. V resnici ne vé do Prokla noben cerkveni očak in noben cerkveni pisatelj česa o Liturgia Jacobi; sveti Hieronim v životopisu apostola Jakoba ne omenja z nobeno slovko, da bi bil ta spisal kako liturgijo; celo sveti Ciril Jeruzalemski († 386) ne omenja ničesar o Liturgia Jacobi. Poslednja okolnost je značilna; kajti sveti Jeruzalemski škof Ciril se je v svojih uže ponovljeno omenjenih Catecheses mystagogicae bavil z liturgijo, imel je torej mnogotero priliko, spominjati se iste kot Liturgia Jacobi, ako bi bilo to samo običajno za njegove dobe.

Običajna pa bi morala biti najprej sešodno v Jeruzalemski cerkvi, katera časti apostola Jakoba kot svojega prvega škofa, ako torej slavljeno škof te cerkve, Ciril, in še v poslednji četrti IV. stoletja ne rabi tega imena kljub temu, da je bil mnogoteri povod zato: pač je brezdvombeno, da je nastopilo isto ime še le v poznejši dobi in sicer najranše v V. stoletju. Povod zato spada ravno v ta čas, ko je začela liturgija svetega Bazilija močno izpodmikati staroobičajno liturgijo. Vsekakor je bila po svetem papežu Klementu I.

¹⁾ V mnogotero od nas porabljenem izbornem delu „Собрание древнихъ дитургій восточныхъ и западныхъ. Выпускъ I. С. Петербургъ 1874 стр. 95“ se trjenje Krabbe-jevo zavrača ravno tako kratko, kakor prav. Ne dá se (tako se glasi ondi) dokazati, in Krabbe tudi ne skuša podati dokaza, da bi se bil mogel v prvih krščanskih stoletjih kje nahajati običaj, sestavljati idejalne liturgije, kakor delajo to novejši reformatorji in racionalisti; saj je v onih dobah pravo, urediti in zaukazati vse, kar se odnaša na bogoslužjenje in poučevanje vernikov, pristajalo izključno onim škofom, kateri so imeli zajedno pravico, to, kar se jim je zdelo potrebno in primerno, tudi uvesti.

²⁾ Renaudot. l. c., Assemann Cod. liturg. Eccl. universae tom. 4 pag. 145 in Nil Tetralog. liturg. pag. XI. in XXV.

sporočena in v njegove Constitutiones Apostolorum sprejeta liturgija prva, liturgija Baziljeva pa druga, ki se je združevala z imenom škofa; in je še le od rapidnega razširjanja liturgije Baziljeve, kakor razširjanja s to blizo sorodne liturgije svetega Hrizostoma, staroobičajna in daleč v IV. stoletje (ako preziramo neznatne razlike, provzročene po krajevnih razmerah) vsem cerkvam občna Klementinska liturgija znana apostolov tudi pod imenom Liturgia Jacobi.

Seveda je bilo to najprej, kakor je verjetno, v Jeruzalemski cerkvi novo nastalo imenovanje naravno v pogledu na veliko avtoriteto apostola Jakoba, kateri zajedno v svoji lastnosti kot prvi škof Jeruzalemski se časti ondi bolj, nego kje drugod, in je bilo opravičeno, tudi zaradi tega, ko je bil apostol Jakob, ki je uvedel po apostolih zaukazano liturgijo in v isti liturgiji predpisane molitve izvršil v smislu genija svojih vernikov.³⁾ No to je tukaj manj poštovati, pač pa je pomenljivo vprašanje: Kakošna je bila liturgija Jeruzalemske cerkve, katera, kakor dokazuje učeni Assemann⁴⁾, se je odonod razširila po vsem Vstoku, do priobčenja liturgije svetega Bazilija, torej v drugi polovini IV. stoletja, ko se še ni imenovala Liturgia Jacobi?

In na to vprašanje more se v pogledu na zgorej dokazano pozno razvitje nam znane takó imenovane Liturgia Jacobi, kakor tudi s pomočjo ponovljeno navedenih poučevanj (catecheses mystagogicae) svetega Jeruzalemskega škofa Cirila in takisto že navedenega, jako odločujočega svedoštva svetega patrijarha Prokla Konstantinopolitanskega, torej najverodostojnišega, zajedno najpristojnišega iztočnika ali vira, odgovoriti s tem, da liturgija Jeruzalemske cerkve ni bila še v drugi polovini IV. stoletja nobena druga, kakor po svetem papežu Klementu I. sporočena liturgija Constitutiones Apostolorum, razun katere ni bila do srede IV. stoletja sploh nobena druga občna liturgija običajna.

Na to soglasje Jeruzalemske liturgije, najbistveniši del katere sporoča sveti Ciril v svojem petem poučenju, z liturgijo apostolskih konstitucij smo že zgorej opetovano kazali, ko smo navajali vsebino poslednje; dà, ondi smo rabili po mestih celó besede svetega Cirila, da bi kratko in prav podali vsebino odgovarjajočih mest liturgije, obsežene v Constitutiones Apostolorum. Dovolj bi nam bilo torej preprosto pokazati na to, kar smo že navedli; vendar pa hočemo, da zabranimo vsakatero dvomljenje na to stran, tukaj še v sestavi navesti, kar pravi Ciril o najvažnejšem delu Jeruzalemske cerkve, ki ga je imel pred očmi.

Sveti Ciril pravi: „Videli ste dijakona, kakó je dajal škofu in okolo oltarja stoječim svečenikom vode za umivanje

³⁾ Vendar pa je to imenovanje jako obžalovati; kajti poleg predsodka, ki je brez vsake realne podlage, kakor da bi bile Constitutiones Apostolorum in dosledno tudi v istih sporočene liturgije sirskega izvora, je po našem preverjenju to novo imenovanje največ provzročilo, da so se dali motiti ali zavesti zgodovinski razsledevalci na liturgiškem polju.

⁴⁾ Assemann. I. c. IV., 2. p. XXV.

rôk“ . . . potem se zasliši klic dijakonov: „Objemite drug drugega, in mi poljubimo drug drugega.“ Nato sledi poziv svečenikov: Kvišku srca, in vi odgovorite: Smo jih k Gospodu . . . Svečenik reče dalje: Zahvalimo se Gospodu, in vi odgovorite: To je dostojno in pravično. Potem pa se spominjamo nebes, zemlje, morja, zvezd in vsega vidnega in nevidnega stvarjenja; sosebno angelov in arhangelov, močij, vladarstev, oblastij in prestolov, kakor tudi soglasno z Davidom (Ps. XXXIII., po latinskem štetju XXXIV.: 4) Boga slavečih kerubinov. Spominjamo se tudi serafinov, katere je videl Izaijas zbrane okolo prestola Božjega ter pojoče: Svet, svet, svet Gospod Sabaoth (Is. VI.: 2, 3). Zato ponavljamo tudi mi po serafinih nam sporočeni slavospev, da se ga udeležimo istočasno z nebeškimi četami. Nato molimo k Bogu, ljudi ljubečemu, da pošlje na darovane darove svetega Duha in spremeni kruh v telo Kristovo, vino pa v kri Kristovo. Potem . . . molimo pri isti spravnj daritvi k Bogu za obči mir cerkvâ, za blaginjo vsega sveta, za cesarje, njih vojske in sodrujniko (gosposke). Tudi za bolnike, po delu oslabiljene in za vse potrebne molimo vsi in darujemo daritev . . . Nato se spominjamo tebe, ki so šli uže k večnemu počitku, in sicer najprej patrijarhov, prorokov, apostolov in mučenikov, da z njih posredovanjem dosežemo pri Bogu sprejetje svojih molitev; potem pa molimo za umrle očete in škofo, kakor v občje za vse umrle v naši sredi, verujoč, da nastane iz tega nad vse velika korist dušam teh, za katere darujemo molitve ob darovanju svete in plodovite daritve. Po završenih teh molitvah čitamo „Oče naš“, kateri zaključujemo z „Amen“. Nato zadoni vsklic svečenikov „Sveto svetih“, na kar odgovorite vi: „Svet Gospod Jezus Kristus“. Za tem slišite pevca peti „Občutite (užite) in glejte, da Gospod je dobitljiv,“ na kar je tebi pristopiti ne z razprostrtimi rokami in ne s saksebi držanimi prsti, temveč takó, da levico napraviš za sedež desnice, ki se pripravlja sprejeti Kralja, in Ti je sprejeti v nekoliko skrivljeno roko telo Kristovo, po sprejetju pa Ti je reči „Amen“ . . . Po sprejetem telesu Kristovem Ti je, in sicer ne s povzdignenimi, ampak stisnjenimi rokami pristopiti h kelihu krvi in isto sprejeti s pobožnostjo, običajno pri poklanjanjih, na kar spoštljivo rečeš „Amen“. Naposled čakaj naslednje molitve ter se zahvali Bogu, da Te je udostojil takih misterij“.

To poučenje najbolje poučenega svetega Jeruzalemskega škofa Cirila, avtenticeta katerega je brezdvombena, svedoči neoporečno, da Jeruzalemska liturgija se še v drugi polovini IV. stoletja zлага ne samo v svojem tipu, ampak tudi glede na razvrščenje in vsebino molitev, dà, celó glede na posamične, same po sebi neznatne, vendar pa značilne podrobnosti z liturgijo Constitutiones Apostolorum. Zapaziti se dá razlika jedino gledé na „Oče naš“, ki ga navaja Ciril kot sestavino Jeruzalemske liturgije svojega časa, v tem ko se še ne nahaja v liturgiji apostolskih konstitucij; no ta razlika se razlaga iz obsežne dobe od nastanka poslednjih do časa svetega Cirila Jeruzalemskega, in je v tej dobi Jeruzalemska,

kakor še kaka druga cerkev, utegnila sprejeti „Oče naš“ v liturgijo.

Dokazati dobe, v kateri se je pridel „Oče naš“ Jeruzalemski liturgiji, pač ne moremo; ali takemu dokazu se moremo popolnoma odreči, ker ga ne potrebujemo. Celó ko bi bil „Oče naš“, kar ni verjetno, uže prvotno sestavina Jeruzalemske liturgije, moglo bi se to ravno takó, kakor „Alleluja“ poštovati le kot jedno onih svojstev Jeruzalemske cerkve, katera v starem času pri raznih cerkvah, celó ako so rabili jedno in isto liturgijo, niso bila izključena nikakor,

temveč pogostna, in niso še nikakor izključena niti dandanes. Nam zadoščuje drugo frapantno soglasje od svetega Cirila v njenem bistvenem delu, namreč od umivanja rok bogosluženje opravljajočega škofa ali svečenika do konca popisane Jeruzalemske liturgije IV. stoletja z liturgijo, obseženo v apostolskih konstitucijah, da poštujemo kot dokazano svojo gorenjo trditev, da v IV. stoletju se v Jeruzalemski cerkvi ni rabila druga, kakor pa liturgija Constitutiones Apostolorum.

(Dalje pride.)

Господня молитв.

(Св. Мат. гл. 6., врста 9. ил 10).

В нарѣчьи:

Древно-словѣнском: Отче нашъ, иже ѣси на небесѣхъ! Свѣти сѧ имя твоѣ: прииди царство твоѣ: бѣди воля твоя, яко на небеси и на земли.

Хрватско-српском: Отче наш, кой ѣси на небесима! Свѣти сѧ имя твоѣ, додѣи кралство твоѣ, бѣди воля твоя, као на небу, тако и на земли.

Словенском: Otče naš, ki si na nebesih! Svęti sę tvoje imę, priidi kraljestvo tvoje, będi volja tvoja, kakor na nebę, tudi na zemlji.

Польском: Ойче наш, кторысь ѣст в нѣбѣсѣхъ! Свѣтъ сѧ имя твоѣ, прыйдѣ кролество твоѣ, бѣдѣ тва вола, яко в нѣбѣ так и на зѣми.

Лужишкском: Наш вотце, кѣ си ты ве небесахъ! Свѣчене бѣдѣ тво с мено, прыйдѣ твоѣ кралство, твоя вола со стан, кѣж на небу, так тејж на земи.

Ческском: Otče naš, kterýž jsi v nebesích! Posvět se jméno tvé, přid' království tvé, buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi.

Примѣтба. В польщинѣ изговарята сѧ носника ѡ (е) ил ж (а) ше дан денес начином старословѣнским; в других словѣнских нарѣчьях гласи сѧ ж какор долгий у, в словенщинѣ па какор уо, али оу, односно туди какор долгий у.

Тако по прилицѣ казала бы сѧ кирилица, нашим

В нареčји:

Рускском: „Отче нашъ, сжщій на небесахъ! да свѣтисѧ имя твое, да приидеть царствіе твое, да бѣдетъ воля твоя и на землѣ какъ на небѣ.“

Болгарском: Otče naš, който си па небеса! да сѧ свѣти имя-то твое, да дойде царство-то твое, да бѣде воля-та твоя, както на небе-то, така и на земь-тж.

Slovenskem: Otče naš, ki si na nebesih! Sveti se tvoje imé, priidi kraljestvo tvoje, bōdi volja tvoja, kakor na nebę, tudi na zemlji.

Poljskem: Ojczy nasz, któryś jest w niebiesiach! Święć się imię twoje, przyjdź królestwo twoje, bądź twa wola, jako w niebie tak i na ziemi.

Lužišckem: Nasch wotze, kiž ssy ty we nebesach! Sswęcžene budž tvoje meno, pschindž tvoje kralestwo, tvoja wola sso stan, kajž na nebu, tak tejš na semi.

Českem: Otče naš, kterýž jsi v nebesích! Posvět se jméno tvé, přid' království tvé, buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi.

начиом писана, в разных словѣнских нарѣчьях; ил опушчуѧ претирано фонетично писанье ил држѧ сѧ этимологичнега, произведли смо ту, всай за очи, ѣднотнѣж кнѣжкѣж писавѣж.

Ламурскій.

Ruske drobtinice.

Съ міру по виткѣ, голому рубаха

Kijeviski dopisnik „Mosk. Véd.“ št. 42. t. l. navaja med drugim zanimivo izjavo poljskega tvorničarja, ki trdi, da bi samostalna Poljska gospodarski morala propasti. Poljski tovari ne bi mogli radi carine v ruske kraje, sama Poljska pa da ne porabi niti 1/10 svojih proizvodov. Le Nemci bi bili tu premočni, pa bi Poljsko gospodarski „pojedli“. Moskva da je zmagala Poljake z orožjem, Poljska pa zmaguje Moskvo s tvornicami. V tem je nekaj resnice če tudi je Poljak pozabil, da je najbrže večina tvorničarjev v Poljski nepoljskega rodu. (Nemci in Židje.)

Sedaj je uže gotovo, da je za leto 1891. Rusija imela okolo 25.000.000 več dohodkov, nego razhodov. Tolmači se pa to, neglede na slabo letino s tem, da so mnoge gubernije imele prav dobro letino, pa so svoje pridelke drago prodajale, ter je tako rasel tudi državni dohodek, izvzemši dohodek od vodke. Ta dohodek pa več ali manje pomeni, koliko se pije preveč. Za to se ve ni velika nesreča, če se sedaj ne pije toliko preveč.

Znani profesor in kemik Mindjeléjev govoril je nedavno ob vzrokih glada in dejal, da je glavni vzrok nedostatek industrije. V Angliji da je vedno slaba letina (t. j. pač da se vedno pridelala mnogo premalo), pa velika in mala obrtnija, kupčija itd. pomaga, da tam ni glada ravno tako, da mora tudi Rusija razširiti svojo proizvodno snago na razne vrste produkcije in do najnižih slojev, da kmetijstvo ne bode za ogromno večino prebivalstva jedini izvor zaslužka.

Sedaj, ko se tako mnogo govori o financ. slabosti Rusije, sklenile so železnice, Rjazansko-Kozlovska, Kursko-Kijevska in Vladikavkazka, da za svoje strojiteljne potrebe ne vzamejo posejila za granico, mari, da potrebni denar posodijo si v ruskih denarnih zavodih. Tudi Moskovsko-Kazanska železnica izdala je s pomočjo Moskovskih bank 4% obveznice s polno vladino garancijo gledé plačanja obrestij in pogašenja.

Da si ljudje kaj zaslužijo, mislijo med drugim zidati tudi cerkve potrebne seosbno tam, kjer so mešani raznoverci. Celo novo vrsto cerkev bodo zidali, t. j. take, v katerih se bode oltar s posebno pregrado dal oddeliti, pa preostali prostor rabiti za šolo, kedar ne bode službe božje v cerkvi. Taka cerkev-šola bode stala okolo 7000 rubljev.

V 11 mesecih pr. l. izvozila je Rusija za granico tovarov na 4,5% več, nego l. 1890., privoz tovarov pa se je znižal vsled novih carinskih cenikov na 8,6% glede na leto 1890.

Estoni kmetje odlikujejo se s tem, da prodajajo žita za gladojuče Ruse cenó in da je dovažajo do postaj zastoj. Prodali so žita za 107.562 rub. 50 kop. za 69.891 rub. pod tedanje ceno. (Mosk. Vjéd.“ 48. t. l.)

Da se odprejo zunanja tržišča, vrača Rusija carino na pavolo, katera je bila plačana pri uvozu v Rusijo, če se izvažajo izdelani iz te pavole tovari. Mislijo, da se tega tovara prodá mnogo, povzdignejo tvornice ter produktivna in konsumna snaga v občé.

Spirita bilo je odpravljenó za granico l. 1891.: 3.949.096 r. veder ali za 6,4% manje od l. 1890. Ta manjek tolmačijo s slabo letino.

Duhoviti pisec „malenkih zametok“ govore v „Mosk. Véd.“ št. 41. t. l. pravi, da je v zapadni Evropi težko drugo zbliznanje, kakor v ime materijalnih interesov. „Tako zbliznanje vidimo ravno v evropskem socializmu, ki se javlja le kot divja reakcija proti še bolj brezobraznemu sedanjemu stanju. Stroga sodba, kaj ne?

„Gornji ustav“ t. j. rudniški za Privislinske gubernije razpravlja se v državnem sovetu. Zanimivo je tudi v tem, da se Židje z rudarstvom ne bodo smeli pečati. Inostranci bodo smeli kopati le na svojih posestvih.

Knez Galičynъ odpuštil je kmetom v Pernski guberniji, kjer ima 88.687 rub., katere so mu bili dolžni in sicer v proslavo 25letnice braka carja in carice.

Celó obsojeni na težka dela (kátoržniki) v Irkutsku prosili so svoje načelstvo, da jim jeden mesec vsak dan zadrži pol funta kruha in tako prihranjeni denar pošlje gladnim v evropsko Rusijo. Vseh zaprtih je tu okolo 3000.

Nedavno je bilo v Petrogradu več ruskih kapitalistov, predlagajočih, da bodo zidali sibirsko železnico na svoj trošek z nekimi uslovji na svojo korist. Vlada je odbila to ponudbo, rekoč, da bodo to železnico zidali ruski inženirji na ruske denarje iz ruskih materijalov.

18. decemb. pret. leta izdan je bil ukaz sv. synoda o ženitvah med pravoslavni in rimokatoliki . . . Od sedaj pravoslavni duhovni ne bodo morali zahtevati od katolikov izpovednih lističev. Ta določba je sledila za to, ker katoliški duhovniki (posebno poljski) niso dajali teh lističev o takih prilikah, kakor trdi navedeni ukaz.

Leta 1856. slišal je general Moltke v Moskvi prvokrat rusko cerkveno petje. Vtisek je bil velikanski. Posebno jedna pesem da je bila tako lepa, da vse življenje, kakor sam pravi, ni slišal nič tako lepega. Tudi v Petrogradu mu je posebno ugajalo petje „monahinj“. Potem je še dvakrat slišal rusko cerkveno petje, pravi pa, da je vtisek bil mogočniji nego od vseh katoliških in protestantskih pesem, kar jih je čul. Spominjam se, da sva z Ivanom Kosom v Petrogradu poslušala v Isaakijevem soboru velikonočno petje, pa mi je on, veščak v petju in glasi, tudi rekel, da na Dunaju in nikjer drugodi ni slišal kaj jednako lepega.

„M. B.“ št. 37. t. l. tožijo se, kako je tudi v Rusiji gospodarska svoboda zakrivila mnogo zla. „Naša zunanja kupčija predana je neomejenemu gospodstvu svobode, katera besni v vseh možnih vrstah spekulacije, falsifikacije, ki stoje na poti vsem dobrim naporom naših kmetskih gospodarjev. Ta krivi nauk o svobodi osebnega delovanja neizbežno ponižuje ohrambo življenja, zdravja in hrane naroda“. Ni li tudi v zapadni Evropi nekako ravno tako? Dalje menijo „M. B.“, da bi le vladina moč skupej z zemstvi mogla storiti potrebno, da bi bilo dovolj vode, kjer je je treba, in pa tudi dovolj potrebnih gozdov. Oba ta faktorja bi imela tudi skrbeti za kmeta, da bi ne propadal gospodarski. Vlada naj bi oživljala vse funkcije narodnega življenja, ne samo v nenavadnem času sedanjega glada, temveč v občé vedno.

Znamenita knjiga Carlyle-a, ki je bila izšla pred 50 leti, prevedena je še le sedaj pod naslovom „Герои и репорческое въ uncropin“. Pisatelj se je uže tedaj boril proti pojavom učenega materijalizma in se smijal nad njim. Ravno za to pa njegove knjige v Rusiji tako dolgo niso prevedli. Pisatelj priznava velike zasluge znanosti ali izjavlja, da je vse, kar mi vemo, le malo iz te neizmernosti, po vrhu katere naše znanje plava le kakor lahki sloj. Tudi drugega kumira našega veka doteknil se je Carlyle in priznal je naravnost, vse slabosti parlamentarizma. „Parlamentarizem“, pravil C., ne trpi velikih ljudij, on hoče vse privleči v svojo posrednost“. Pa vendar, piše C., ni v srcu človeka bolj plemenitega čuta, nego, ako se čudi temu, kar je više od njega. V tej knjigi je ta misel vodilna.

„C. Пер. Вѣд.“ javile so iz popolnoma zanesljivega vira, da do sedaj še ni bilo nobenega slučaja gladne vročinske bolezni.

V ruskih lukah je nad 90% žitnih eksporterjev Nerusov. Sedaj so začeli misliti, kako bi se povečalo število ruskih žitnih eksporterjev.

Govore o sv. Očetu Levu XIII. priznavajo „M. B.“ št. 57. t. 1., da bo de zgodovina bez dvojbe Leva XIII. prištevala med največe vodje katoličanstva, da vsled njegove zasluge papežstvo ima ugled in moč, kakor uže davnno ni imelo.

Severni Amerikanci se posebno odlikujejo s pomočjo v denarjih ali v žitu, moki itd. za gladujoče. Velike ladije vozijo ta živež v Rusijo. Odpravljene so tri ladije polne žita in moke. Amerikanski glavni konsul v Petrogradu je dobil 300.000 rublj. za gladujoče. Se ve da hvaležni Rusi veseli pozdravljajo Amerikance v Petrogradu.

Ruska vlada potrošila je od 1. jul. do 1. dec. pr. l. 39,053.000 za obskrbo z žitom. Do 1. febr. t. l. pa je za isto svrhu izdala 123,020.500 rub. Vendar pa računajo, da bo de dohodek l. 1891. od razhoda za 25—30 m. veči. Tudi izvozna kupčija je bila lani nepričakovano dobra, kar dokazujejo carinski dohodki. Vpeljalo pa

se je menj nego l. 1890. Nizki tečaj rublja odbijal je namreč inostrano blago, dajal pa za to domačim veči zaslužek. Celo v hranilnice se je lani vložilo več, nego predlanskim in sicer na 36% več. Vse to pač jasno dokazuje, da lanska slaba letina ni bila obče-državna, mari le mestna nesreča.

Žitne cene padajo, in pričakuje se, da z obzirom na dobro letino, kakor se kaže, padejo še bolj.

Govore o polkovniku Vendrichu, ki je imel nalog od carja, da hitro prevozi žito iz krajev dobre letine v kraje glada, pravijo „Mosk. Ved. št. 63 t. t.“, da je izpolnil sijajno svoje zadače prvi del ter obskrbel dotične gubernije do 1. maja z žitom za hrano in setev. Sedaj pa vozijo žito za živež do 1. avgusta.

„Rusija more vzdehniti svobodnih prs; glada ne bo de“, pravijo tu „Mosk. Ved.“ C.

D O P I S I.

Iz Tržaške okolice, 8. marcija. (*V borbi za naš obstanek.*) Govoreč o narodnosti naši tu v Trstu in njegovi okolici pač ne moremo trditi, da vspevamo gorostasnimi koraki, da nam je tu zagotovljena krasna bodočnost. Delujočim tu v prospah naroda, nam ni imeti to delovanje le za videz, „pro forma“, kakoršno bi mogli imeti na pr. Nemci po raznih avstrijskih mestih, kjer jih ne more nikoli nobena nasprotna narodnost motiti v njih delovanju. Naše delovanje mora biti tu ob skrajnej meji živo, vstrajno; proti boremu našemu narodiču obrnen je mogočen živelj, proti nam deluje tuji kapital! V vstrajnosti pri narodnem delovanju bilo bi posnemati Slovincem in v obče Slovanom uprav Madjare.

Madjarsko stolno mesto bilo je še pred malo desetletji bolj nemško, nego madjarsko; a danes ponosen je vsak Madjar na stolico svoje države, danes je Budimpešta „madjarska“!

Res je, da je v Budi veliko število Nemcev, in da si človek pomore tudi v Pešti z nemškim jezikom, a o nekdanjem nemškem prevladovanju ni niti sledu več. A za to, da je postala Budimpešta, kar je danes, deloval je celokupni narod, delovalo je mnogoštevilno plemstvo. Imel sem priliko govoriti s preprostimi Madjari, vsi so kazali navdušenost in neusahljivo ljubav do svojega jezika. In uprav ti preprosti ljudje vedeli so mnogo povedati o delovanju naroda v razširjenje in proslavo svojega glavnega mesta. Narod je tako spoznal mogočnost nemškega življa v glavnem svojem mestu in začel je resno delovati. Veliko število plemičev, bivajočih na deželi, in bogatinov naselilo se je v glavnem mestu. Vsi ti plemiči in bogatini skrbeli so pa najeti si za svoje posle jedino le svoje ljudi iz srede dežele, kateri niti vedeli niso za „nemško besedo“. Tako so delovali Madjari v razširjenje stolice svoje, v zmago madjarstva nad močnim nemškim življem. Ali v enakem delovanju bili so si jednaki bogatini in preprosti seljani, ko je šlo za proslavo naroda.

Mi Slovenci smo ubožen narod, plemiče lahko soštejemo na prste rok, kaj li še govoriti o „aristokratskih krogih!“

In vendar se nam kažejo včasih našinci ljudje, kateri visoko mislijo — mislijo o mogočih „aristokratskih naših krogih“, imajoč za „plebejce“ poštene, dovolj olikane može, kateri bi sodelovali radovoljno, z odkritim srcem, ko bi se „vsprejeli“ v kroge naših izvoljencev.

Nam Slovincem v Trstu pač ni misliti, da bi se vspeli do stališča Madjarov v Budapešti. V borbi pa za lastni obstanek bi se mogli laže braniti proti tujemu navalu, ako bi delovali z združenimi močmi in iz istinitega rodoljubnega namena. Tu v Trstu dobili smo s pričetkom tege leta „Hranilnico in posojilnico“, za nas istinito jako važen zavod. Doklor nismo še imeli tega zavoda, govorili so o silni potrebi takega zavoda, sedaj pa. ko ga imamo, ne brigajo se nekateri naši veljaki zanj, kakor bi se morali brigati. Med ljudmi, kateri se radi nazivajo bogataši, so morda tudi taki, kateri računajo, koliko in koliko več odstotkov obrestij jim prinašajo novci, uporabljajoči se v trgovstvu in na razne druge načine, in jih zato ne nalagajo v našem denarnem zavodu. Drugi se zopet izgovarjajo, da je zavod še mlad, da je treba še počakati itd. Kdo pa potem vsaj ustanovi trdo podstavo temu zavodu? Ako bodemo ta zavod samo hvallili, ker je naroden in v poštenih rokah, ne bodemo si s tem mnogo pomagali. Dejanski je treba pokazati, kar se govori ob raznih prilikah. Narodni naš zavod deluje povoljno, ali, ko bi mestni in okoličanski narodnjaki spoznali pravo njegovo važnost, moral bi vsaj štirikrat več storiti.

Važnejši bi postal ta naš zavod tudi, ko bi se zanj brigali tudi drugi v Trstu naseljeni Slovani. Vedno se govori in piše o slovanski vzajemnosti, kje bi bila ista potrebniša, nogo v Trstu? Ne le denarni naš zavod, temveč celokupni tu domači slovanski živelj bi si opomogel, ako bi vsi v Trstu živeči Slovani skupno delovali v narodni namen. Razun

nekaj Hrvatov in skoro jedne desetorice Čehov smo mi Tržaško-okoličanski Slovenci — sami v borbi za obstanek naš ob Adriji!

Veliko je v Trstu število dalmatinskih Hrvatov, kateri so za nas izgubljeni, oni nas ne poznajo kot brate, pač pa so vtopljeni v italijanski kulturi. Vzrok temu so morda bivše ital. šole ob dalm. obrežju, katere se pa sedaj uže odmikajo hrvatskim. Drugače imamo tu veliko število Srbov — bogato kolonijo — katera je za nas uprav toliko kot „Pruska kolonija“. Slovani smo bratje, pa se ne poznamo v lastni hiši! Ali bi se ne dalo temu vsaj nekoliko odpo-

moči? V tem pogledu bi bilo seveda novinam delovati in potem vsem rodoljubom, pravim Slovanom. Vesela vest je za nas Tržaško-okoličanske Slovence, da smo vdobili v prvi tretjini tega leta dva vrla narodna odvetnika, ko nismo imeli doslej še nobenega. Tudi to je priporočati mestnim in okoličanskim rodoljubom. Ni dovolj, da se radujejo nad to pridobitvijo v narodnem pogledu, temveč gledajo naj, da se odslej v potrebi obračajo le do teh dveh naših mož ter v enakem smislu prigovarjajo celokupnemu našemu občinstvu. Le tako, z enakim delovanjem, si moremo pomagati v borbi za naš obstanek!

X.

Kumovanje Grčiča Manojla.

(Iz Slavonije.)

Dvije su žene porod porodile,
 Jednoga su kuma zakumile,
 Jednog kuma Grčiča Manojla,
 Jedna je tanana Vlajinja; (h-j)
 A druga je prijemudra Latinka.
 U Latinke žensko čedo bilo;
 U Vlajinje mužko čedo bilo.
 Kad ponijeli djecu na krštenje,
 Podvikuje prijemudra Latinka:
 [Ona kumi Grčiča Manojla]
 Razmjeni mi djecu na krštenju!
 „Dat ću tebi tri tovara blaga,
 I dat ću ti košulju od zlata,
 U košulji tri stotin dukata!“
 Pregovara Grčiča Manojlo:
 „Hoću kumo, tako m' boga moga!“
 Kad odnijo djecu na krštenje,
 Na krštenju djecu promijenio,
 Pa Vlajinji žensko čedo šalje;
 A Latinki mužko čedo daje;
 Kod nje sjede na trpezu zlatnu.
 Kad je junak do po ručka ruco,
 K njem' dolazi tanana Vlajinja
 I nosi mu maramu od zlata
 U marami dvanajest dukata.
 Podvikuje tanana Vlajinja:
 „Alaj kume Grčiča Manojle,
 Ti si našu djecu razmijenio!
 U mene je mužko čedo bilo,
 Pa si meni žensko čedo poslo!“
 Podvikuje Grčiča Manojlo:
 „Nijesam kumo, tako m' boga moga!“
 „Jesi kume, Grčiča Manojle!“
 „Nijesam kumo, tako m' boga moga!“
 Četir' posta na godinu postim,
 Pa tako mi toga posta moga,
 Ako li sam djecu razmijenio!“

„Jesi kume, Grčiča Manojle!“
 „Nijesam kumo, tako m' boga moga!“
 „Imam sina od sedam godina,
 Baš Števana — malena Števana!“
 „Ako l' jesam djecu promijenio,
 Da bog dade pečena pojio!“
 „Jesi kume, Grčiča Manojle!“
 „Nijesam kumo, tako m' boga moga!“
 Pa mu dade maramu od zlata,
 U marami dvanajest dukata.
 „Eto t' kume, eto t' tvoga dara!“
 „To ti kume, baš na duši bilo!“
 Pa on sjedne za trpezu zlatnu,
 Te kada je ručak doručav,
 Podvikuje Grčiča Manojlo:
 „Ala kumo, prijemudra Latinko!
 Osjedlaj mi mog Šarca konjica,
 Da ja idem svome bijelom dvoru!“
 Ona m' sedla tog Šarca konjica,
 Meće na njeg sve što m' je rekla:
 Daje njemu tri tovara blaga,
 I daje mu, košulju od zlata,
 U košulji tri stotin dukata.
 „Evo t' kume sada dara tvoga!“
 Podvikuje Grčiča Manojlo:
 „S bogom kumo, prijemudra Latinko!“
 „Odsele se svom ne nadaj kumu!“
 Pa on jaše preko polja ravna;
 Kano zvijezda, preko neba sjajna.
 Pa uljeko u goru zelenu,
 Pa izišo iz gore zelene
 I došao na to polje ravno
 I ugledo šareno janješce
 Gdje se mete konju izmed nogu.
 Podvikuje Grčiča Manojlo,
 Hod' otamo šareno janješce!
 Ne meč mi se konju izpred nogu,

Ja ću tebe pečena pojesti!“
 Još ga janje ni slušati ne će,
 Već se mete konju izprijed nogu.
 Skoči s konja Grčiča Manojlo,
 Pa zaklao šareno janješce.
 Kad je junak sve janje pojeo
 Do jedine samo desne noge,
 Koju meće u svoju duvankesu
 Malom Stevi svome na zabavu.
 Pa ond' jaši preko polja ravna,
 Kan' zvijezda preko neba sjajna.
 Pred njega se ljuba izšetala,
 Čiči, plaće Ikonija ljuba:
 „Ta boga ti Grčiča Manojle!
 Ti moj dragi, mili gospodaru!
 Evo ima devet godin dana,
 Odkako se dvoje milujemo
 Još nam se nije čudo dogodilo
 Košto se je danas desilo.
 Jes' vidio šareno janješce?“
 „Nijesam ljubo, tako m' boga moga!“
 Pretvori se naš maleni Stevo
 U šareno pretvoro janješce!“
 Kad se junak malko podsjetio,
 Pa se maša u svoju dankesu
 Te izvadi baš desnicu nogu.
 To ne bila baš desnica noga;
 Već to bila Steve desna ruka!!
 Po tom ga je babo poznavao:
 Na prstu mu prstenak od zlata,
 Za kog' dao tri stotin dukata!
 Podvikuje Grčiča Manojlo:
 „Vidiš ljubo — moga kumovanja
 I vidiš li — moga prisezanja!“
 Pa on trže nože okovane
 I udara sebe u srdašce.
 Mrtav pade na zelenu travu.

Podvikuje Ikonija ljuba :
 „Ta boga vam sluge i kadije,
 Zajedno nas sade ukopajte,
 Kroz grobnice promoljite ruke.
 Kad mi nema moga gospodara,
 Nit mi ima mog milog Stevana
 Neka nema ni mene jedine!“
 Trže ona nože muža svoga,
 Pa udara sebe v srdašće.
 Mrtva pade na zelenu travu,

Mrtva pade do svojega druga.
 Da ne žali jedno na drugoga,
 Njih su dvoje skupa zakopali
 Kroz grobnice ruke promolili.
 To ne bilo ni nedelju dana
 Jedno se je čudo dogodilo:
 Iz njega je zelen bor izniko,
 Iz nje pako pitoma ružica,
 Da je kome stati pa gledati
 Kako s' ruža, oko bora vija,

Kako snaša, oko muža svoga!
 Davno bilo, sad se spominjalo.
 Od men' pjesma svim od boga zdravlje*!)

*) Ovu je staru narodnu pjesmu kazivao Podor Babić iz Vojakovaca te je mnogo podpunija od one štampane u drugoj knjizi srpskih narodnih pjesama, koje je izdao Vuk Štef. Karadžić. Zabilježio ju: Podlipčev. Ižanec.

Ogled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Vjekoslav Spinčić, profesor in državni poslanec za istrske Slovane, odpuščen je po ukazu naučnega ministarstva iz službe po 15letnem službovanju brez vsake pokojnine. Kot vzrok te hude kazni se navaja to, da je govoril ob hrvaški razstavi za zjedinenje dežel, ki spadajo pod hrvatsko državno pravo, in pa zaradi agitacije pri poslednji državnozborni volitvi v Istri, pri kateri je bil izbran kot drugi državni poslanec za istrske Slovane dr. Laginja. Spinčić pritožil se je na upravno sodišče. „Nar. Listy“ v Pragi so priobčili prvi dotični ministerski ukaz, ponatilsni so ga potem slovanski in nemški listi. V obče se čudijo taki kazni a še bolj navedenim razlogom kot neobičajnim. Sosebno stvarno je premišljevanje v „Südost. Post“ o tej zadevi; ona piše, kakor je ponatilsnila tudi „Edinost“: „Proti Spinčiću ne more niti najzlobnejši protivnik česa očitati v patrijotiškem pogledu. Sosebno pa, kar se dostaje očitanja nasprotstva proti sedanji državnopravni uredbi, je tako očitanje ravno v Avstriji do cela neosnovano. Kajti malo ne vse političke stranke so v jedni ali drugi točki nasprotne sedanjemu državnopravnemu redu ter skušajo spremeniti ga. Nemški liberalci potezajo se ravno sedaj z vso silo, da se Češka razkroji administrativno, plemstvo drži se stališča češkega državnega prava. Nemški nacionalci hočejo izločiti Galicijo in Dalmacijo iz državnega zbora. Slovenci hrepené po administrativnem združenju vseh pokrajin, kjer bivajo; Italijani pa, da se loči južno Tirolsko od severnega, itd. itd. Tu pa naj bi bilo zločinstvo, ako Hrvat izreče željo po uresničenju one državnopravne oblike, ki je izražena v oficijalnem naslovu vladarja državi, in ki je slovesno priznana vsaj v teoriji v pogodbi z l. 1867.? In kdo so tožitelji v tem slučaju? Ali niso to pripadniki one stranke, ki z vsemi tudi najbrutalnejšimi sredstvi dela na to, da bi se deli dežel odtrgali od monarhije ter sklopili z Italijo? . . .“ Isti list priporoča; da naj se vsi patrijotiški krogi bavijo temeljito z zadevo Spinčićevo.

Dr. Pretner, izvrsten jurist, iskren rodoljub slovenski otvoril je kot odvetnik svojo pisarno v Trstu, in je sedaj poleg dr. Gregorina drugi odvetnik slovenski v tem mestu.

Anton Knez, trgovec in upravni odbornik „Nar. Tiskarne“ v Ljubljani, vzevši si sam življenje, umrl je, prejemši sveta tajstva za umirajoče, v 35. letu starosti. Zapustil je okolo 60.000 gld. imetja, glavnim dedičem pa postavil „Sl. Matico“. Od glavnice bodo dobivali roditelji obresti do smrti, potem pa napravi glavni naslednik „Antona Kneza ustanovo“, obresti katere naj se porablja v izdavanje cene, zabavne in poučne ljudske knjižnice, prirejevane v narodnem duhu, na podstavi katoliške vere, toda svobodomiselno. Matica naj knjige ureja, „Nar. Tiskarna“ pa tiska. Odbor „Sl. Mat.“ je sprejel nasledstvo uslovno ali pogojno. Pogreba pokojnikovega se je udeležilo mnogo občinstva Ljubljanskega.

Skupno število vseh Slovencev. Pri zadnjem številjenji so našli po slovenskih deželah 1.176.535 Slovencev, in sicer 466.257 na Kranjskem, 400.367 na Štajerskem, 135.037 na Goriškem, 101.030 na Koroškem, 44.390 v Istri in 26.639 v Trstu z okolico. Ostalih 2916 pa je raztresenih po raznih deželah. Poleg tega izkazuje uradna statistika 70.658 Slovencev na Ogerskem in 20.987 na Hrvaškem. Takó bi bilo vseh Slovencev v naši državi 1.268.180, ali če prištejemo še kakih 2000 v Bosni in Hercegovini živečih Slovencev, v okroglem številu 1.279.000. Prištejemo li tudi 33.000 beneških Slovencev, to vidimo, da je vseh Slovencev (brez ameriškanskih) nad 1.300.000. —

Te številke pa se ne ujemajo z resnično vsoto Slovencev. Razven morda na Kranjskem. Slovenci na Hrvaškem in v Istri nikjer niso šteti natanko. Največ so jih zamolčali v Trstu in okolici, kjer jih je izvestno 50.000 (20.000 v mestu, 30.000 pa v predmestjih in okolici). Na Koroškem in Štajerskem so jih zatajili v vsaki deželi po 20.000, a na Goriškem 15.000. Nasproti so pa menda na Ogerskem tudi kajkovske Hrvate šteli za Slovence in našli óno nenavadno visoko število. V resnici menda ne bode nad 50.000 Slovencev na Ogerskem. Če te številke zavrnamo, privzeti moramo številu 1.300.000 še kakih 60.000, in tedaj

se nam pokaže, da živi sedaj v Evropi okolo 1,360.000 Slovencev, torej ravno toliko, kolikor šteje prebivalcev ves Veliki Dunaj.

Da se v Istri niso Slovenci od leta 1880. pomnožili skoro nič, to prihaja odtod, ker se tam ne dá lahko določiti, kdo je Slovenec kdo Hrvat. Leta 1880. so našli na pr. v buzetski občini 3626 Slovencev, a lani le 1801. Prej so zapisali mnogo Slovencev tudi v vaseh Vrh, Sovinjak. Draguč in v mestu Buzetu, ker so tam Kajkavci. Ali koncem leta 1890. so vzprejeli za Slovence le prebivalce vasij Movraža, Sočerga in po nekoliko óne v Črnici.

S. R. v „Ljub. Zv“.

b) Ostali slovanski svet.

Deželni zbori. Debate o narodnosti, narodni enakopravnosti in narodni šoli so se v deželnih zborih s pomešanimi zastopi ponavljale in nadaljevale. Iste dni, ko so Nemci sami slavili 300letnico Komenskega, so sklenili v deželnem zboru štajerskem, da naj bi se za nemški pouk v slovenskih osnovnih šolah na južnem Štajerskem skrbelo še v večji meri, nego doslej. To so pedagogi, teoretiki in praktiki! Dosledni so na vse strani, in je, kakor je rekel dr. Kvičala, svetovni, ne samo evropski skandal, da ista nemška liberalna stranka, katera je vložila v sedaj veljavno ustavo princip narodne enakopravnosti, najbolj tepta ta princip. Jednako je v koroškem in drugih dež. zborih s pomešanimi narodnostimi. Najbrutalnejše se pa vede ital. stranka v dež. zboru istrskem. V tem so se izrazili tudi za ital. vseučilišče, kakor v Trstu, v tem ko se protivijo začetnim slovanskim šolam. Gradiva se je tudi za nas nabralo, da bomo obširneje poročali o raznih dež. zborih.

V češkem deželnem zboru se je poslednje dni vnela velika in živa debata o češkem vprašanju; govorniki od češke strani, med njimi, dr. Herold, dr. Vašaty, dr. Mattuš, grof Harrach itd. so pokazali dalekosežno obzorje, pravo državniško mišljenje. Slovenski poslanci naj premišljujajo sešodno govor dr. Heroldov. Dr. Herold je krepko poudarjal češko državno pravo kot program češkega naroda.

Klub moravskih poslancev čeških je imel 5. aprila slavnostni shod v spomin svojega 30letnega obstanka. Poslanec Fanderlik je rekel ob tej priliki, da prvi moravski poslanci so oprli svoje delovanje na historična prava, na jednoto naroda češkoslovanskega v vseh zemljah korone češke, na vzajemnost slovanskih narodov v Avstriji in na popolno enakopravnost vseh narodov avstrijskih. Poslanec Kallus je pristavil, da poslancev moravskih ne sme cepiti ali dvojiti ne liberalno, ne konservativno mišljenje, ne verska, ne politična, ampak misel narodnostna. — Torej je ta zastopnik izražal isto misel, kakor prvi članek v 6. št. našega lista.

Komenskega 300letni rojstveni dan so praznovali v 28. dan marcija t. l. med Slovani najbolj Čehi na Češkem,

Moravskem, v Sileziji, pa tudi na Dunaju, v Ameriki itd. Češka mladina vsled prepovedi naučnega ministerstva ni smela praznovati tega prevažnega dne. Interpelovali so zastran tega vlado po vseh deželah češke korone, in so se slišale hude besede proti ministru Gauču sešodno v Praškem dež. zboru. Praški nadškof je tudi s posebno okrožnico odsovetoval duhovščini udeležiti se slavnostij, prirejenih v proslavljenje Komenskega. Na Pruskem pa je naučni minister določil 28. dan marcija kot šolski praznik. Madjarska akademija je proslavljavla Komenskega kot zasnovatelja narodne šole, in celó nemški židovski listi avstrijski so poudarjali prvenstvo in zasluge Komenskega na to stran; zajedno niso pozabili ti listi poudarjati človekoljubja in tolerantnosti neumrlega Slovana moravskega. V pogledu na to, da ravno madjarska gospodovalna stranka in nemška-liberalna stranka cislitavska zatirati slovansko šolo, zabranjati narodno enakopravnost, ovajati stremljenje za povrnitvijo slovanskega bogoslužjenja med zapadnimi Slovani, kaže se proslavljenje Komenskega od te strani kot največa ironija.

Zapad v obče ni seznanjal občinstva o Komenskem, kakor je zaslužil; najbrže ker je Slovan, in ker je nekaterim stanovom in krogom pravil britko resnico. Nemci so še le poslednja leta zasnovali posebno društvo Komenskega; nadejati se je, da Slovani se bodo odslej sami brigali bolj za Komenskega spise in se tudi ravnali po njih. Komensky pa ostane takó ali takó duševni velikan, zgled heroizma v trpljenju in neumornem delovanju, naj ga še toliko ponižujejo in — skrivajo razni zapadniki.

Med lužiskimi Srbi je umrl kovaški mojster K. Buhowěr Marčink, ki je zapustil ubogim v selu „Hornjej Hórcy“ 22.000, ondotni šoli pa 1000 mark. „Lužica“ vpraša ob tej priliki: Kdaj se spomni kdo pa nujnih potreb „Mačicy Serbskeje“ a „Towarstwa Pomocy“, kateri društvu imati zadržo, odpomagati duhovnim potrebam srbskega naroda? — Tudi med lužiskimi Srbi se tu pa tam vsiljuje pristransko nemški jezik ter se jim odteguje božja beseda v materinščini. — Mnogo pišejo po nemških listih o lužiskih Srbih, izražajo željo, da bi se kmalu ponemčili še poslednji ostanki, kljubu temu, da Nemci priznavajo izredno nadarjenost in kulturno sposobnost tega slovanskega naročiča. Ni davno, kar je pisal jeden Nемеc v „Gartenlaube“ pod naslovom „Aus der Wendei“ in sodil o njih z besedami: „Fänden sie einen Defregger, der sie der gebildeten Welt künstlerisch darstellte, wie sie sind, ganz Deutschland würde das Völkchen lieb gewinnen.“ No, kakor pošteni naobraženi Nemci, sodijo o Lužičanih in drugih slovanskih narodnostih, jednako priznalno in laskavo tudi drugi narodi. Zato se vsiljuje vprašanje: Ali ni greh nad človeštvom, da se mu tujčijo in uničujejo taki narodi zastran pristranskih, sebičnih agresivnih narodov?

Ustrédni Matice školská ima sedaj 247 podružnic in sicer 184 v Čeah, 47 na Moravi in 20 na Slezkem; a Schulverein jih ima v teh deželah 700! Torej jih imajo Čehoslovani mnogo premalo; zato priporočajo

sosebno sedaj v spomin Komenskega, da bi povsod skrbeli za pomnoženje podružnic.

Med gališkimi Rusi traja boj zastran starega, pravega ruskega etimološkega pravopisa in njegovega fonetiškega pačenja še vedno dalje in bolje. Duhovščina in krepka stara stranka sv. Jurija pošiljati od vseh krajev proteste s sto in sto podpisi; Poljaki in ukrajino-fili, ki hočejo vstvariti poseben jezik na korist partikularizmu, dobiva tako največi odpor.

Vestnik Ustr. Matice šolske ima pritožbo, da Čehi v Pragi le preveč pošiljajo svojo deco v nemške šole. V nemških šolah Praških namreč pride na vsakih 100 otrok 42 učencev češke narodnosti. Zato vpraša to poročilo: Kakó so umeli Pražani glavni nauk Komenskega? Matica šolska žrtvuje tisoče in tisoče za šole ob mejah češkega naseljenja, da bi odtegnila češko mladino germanizaciji. Tu pa, v središču staroslavnega kraljestva, živi na stotine nemarnih čeških očetov, kateri prostovoljno pošiljajo svoje sinove in hčere v nemške šole. Ker pa ne bode kmalu zakona, ki bi zabranil tako nenaravno šolanje otrok, naj vsaj rodoljubi poučujejo nevedne roditelje. S tem, da se povrnejo otroci v narodne šole, slavil se bode najbolje spomin Komenskega.

Zastran cirilice so srbski poslanci v dež. zboru dalmatinskem interpelovali vlado, ker se nekateri poštni uradniki branijo sprejemati pisma, adresovana s cirilico, izgovarjaje se, da ne poznajo azbuke. Interpelanti se sklicujejo nato, da je priznan narod, jezik srbski, torej tudi cirilica v Dalmaciji.

Iz srbske kraljevine in od drugod pojdejo dijaki sedaj na Grško, v Atene, kjer jih sprejmejo sijajno.

Slovaki so začeli v dan slavnosti Komenskega nabirati darove v namen „slovenského štípendia I. A. Komenského“ ter v Turčanskem sv. Martinu takoj zložili 676 gld.

Srbska šola v Carjigradu je pripoznana kot javni zavod v Turčiji; doslej ni imela tega priznanja.

Veliko strugaro ali stružnico so letos napravili srbski rodoljubi v Blazinavi, blizo Kragujevca. Ta bo skrbela, da ne bode potreba narodu kupovati iz tujine drvolesnih izdelkov.

Književnost.

Китица повестей. По разных вртых сплетел Матвей Андреевич Ламурский. В Треть. Типография Доденц. 1892. Str. 36 male 8. Kitica povestie (romane in balad), ki jih je naš sotrudnik Lamurский sestavil po raznih avtorjih in po načelih, kakor jih uporablja v „Slov. Svetu“ v slovenščini s cirilico, je izšla nedavno. Opomnimo pa, da ni na prodaj, ampak jo avtor daruje znancem in prijateljem cirilice.

Obrotno knjigovodstvo s kratkim poukom o menicah. Učna knjiga za obrtne nadaljevalne šole, ob jednom priročna knjiga za obrtnike. Spisal dr. Tomaž Romih, meščanske in obrtne nadaljevalne šole učitelj v Krškem. Celje 1892. Str. 177 str. vel. 8. Cena s platnenim hrptom vezani knjigi 1 gld., po pošti 10 kr. več. Dobiva se pri založniku Drag. Hribarju v Celju. Kar se dostaje zunanje oblike, je popir močan, tisk izredno čist in lep, in kaže, da tiskarna more zmagovati različne tehnične težave, kakoršne so ravno v tisku te knjige, napolnjene z raznimi vzorci. Pisatelj se je držal nemške J. Gruberjeve knjige, ki se rabi kot učna knjiga na obrtnih nadaljevalnih šolah z nemškim jezikom, vendar pa je pisal samostalno tudi vsled skušenj, ki jih ima kot učitelj na meščanski in nadaljevalni šoli. Tehnične izraze je jemal iz Cigaletovega prevoda menjiškega zakona, iz Bartlovega slovarja in za potrebo jih je prirejal po hrvaški terminologiji. Tudi tukaj je v interesu razvoja slovenskega jezika, sosebno leksikalnega gradiva, da naši jezikoslovci natanko presodijo knjigo, da da se bode vedel pisatelj ravnati pri možnem drugem izdanju. Vsekakor pomeni „Obrotno knjigovodstvo“ napredek v slovenskem šolskem slovstvu.

Cesarizam i bizantinstvo u povjesti iztočnog razkola. Učeni Franjevec dr. Ivan Marković je izvršil sedaj tudi II. del svoje knjige. Ta del obsega 648 str. in stoji za predplatnike 2 gld. Oba dela se dobita v knjižari Dioničke tiskare za 6 gld. Mi nismo čitali še te knjige, „Vienac“, ki poroča o njej, pravi med drugim: „Učeni pisac dokazuje na osnovu činjenica, da je cesaristička politika stvorila razkol, a i bizantinstvo, što je zarazilo sav društven organizam, da je samo plod te politike“. Tudi „Sl. Svet“ je v cerkveno zgodovinskih razpravah uže navedel dokaze, da je cesaristička politika provzročila razkol, in sicer cesaristička politika Karola Velikega, kakor je delal na to nekoliko uže njegov oče; zapadno rimsko cesarstvo nemške narodnosti pa je stalno delalo na vzdrževanje tega razkola. S pomočjo razkola so drli zapadniki proti vstočnikom. S cepljenjem je postopal in postopa Zpad do današnjega dne agresivno proti Vstoku. Da se poslužuje i dandanes verskih pomočkov in cerkvenih organov zato, je razvidno iz propagande zapadnih veroizpovedanj na Balkanu in iz postopanja proti slovanskim stremljenjem za cirilo-metodijsko cerkvijo v Avstro-Ogerski. O knjigi Markovićevi bodo sodili ne le zapadniki, ampak tudi vstočniki; iz obojestranskih presojevanj se oceni njena konečna vrednost.

„Česky Lid“. Sbornik věnovaný studiu lida českého v Čechach, na Morave, ve Slezsku a na Slovensku. Vychází jednou za dva měsíce ve svazku o 6 arších velkého 8° formatu. Předplatné (na celý rok 4 zl.), přijímá každé řadné knihkupectví, hlavně nakladatelé: (F. Šimaček v Praze, Jerus. ul. 11.). 4. zvezek I. letnika, ki je izšel meseca marca, ima med drugim: Několik slov o pěstování české archeologie. Napsal L. Niederle. — Selský statek v okresu hlineckém.

Napsal Karel Václav Adámek. — K názvosloví našeho dialektu. Podává dr. Jan Jakubec. — Národní písně z Chodska. Podává Jan Fr. Hruška. — Česka literatura folkloristická do r. 1890. Podává Ferd. Pátek. — Referáty o spisech. — Referaty o časopisech. — Poleg tega je v zvezku 12 raznih slik. — Slovani ki se strokovnjaški bavijo s slovanskimi starinami raznih vrst, navezani so odslej na Český Lid ravno takó, kakor na rusko „Živju Starinu“. Boljših strokovnih organov si slovanski učenjaki ne morejo želeli, a tudi naobraženci v obče, ako se hočejo seznaniti z raznimi točkami slovanskih svetinj iz prošlosti in nekaterih še sedaj živečih med njimi starin.

Literatura k jubileju Komenskega je zlasti na Češkem bogata in mnogovrstna. Na pr.: Život a práce Komenského. Vypravuje Josef Klika. Nakladem odboru liter. a paedag. při Ustřednem spolku jednot učiteljských v Čechách. — Životopis, ki ga je spisal prof. Šmaha, smo omenili uže v 6. št. „Sl. Sveta“.

J. A. Komensky, životopisny nástin k 300 leté památce jeho narození. Napsal Ferd. Menčík. Nakladem Fr. Šimáčka. — I. A. Komenského život, od Frant. Zoubka, vychází v 2. vydání od dr. J. V. Nováka, nakladem J. Otty. O rodišti J. A. Komenského napsal dr. Kvacala do Čas. olom. Muzea. (Zvláštní otisk). — Palma v ěku v, jubilejní almanach jmenem spolku evanj. učiteluv uspořádali a vydali V. Ptáček, Fr. Kozák v Pardubicích u Fr. Hublika, cena 1 zlat. — Potem je izšlo mnogo popularnih spisov, kakor na pr.: Vyznam J. A. Komenského Českému lidu napsal Jos. Sokol. Nakladem vyd. „Časopisu čes. studujících. (5 kr.) — Stručny životopis Jana Amosa Komenského. Ku 300 leté památce jeho slavných narozenin dle hodnověrných pramenu historických lidu českému napsal Ant. K. Viták. Nakladatel Fr. A. Urbánek. — Jan. Amos Komensky. Historická hra pro lidové jeviště. Napsal Jan Pelišek. Comenium IV. — Za mladino: O slavném Čechu Komenském, České mladeži k památce 300 letého narození J. A. Komenského, napsal Jos. Klika. Nakladem V. Neuberta na Smichove (12 kr.)

Славянское Обзоріе 1892. Фебраль. Vsečina: I. Три мира азіјско-европейскаго материка. Проф. В. И. Ламанскаго (Dalje). — II. Јоанъ Амось Коменскій (съ портретомъ). Проф. А. Б. — III. Графъ Л. Н. Толстой, какъ художникъ и мудрецъ. Светозара Гурбана-Ваянскаго. — IV. Городъ Леядь-Леденецъ въ славянској поэзи. Проф. М. Е. Халанскаго. — V. Лѣтописъ. — Nadalje od prof. A. B. VI. Письма изъ славянскихъ земель. — VII. Библиографія. — VIII С.-Петербур. Славянское Благотворительное Общество. — IX. Смѣсь. — X. Приложение: Пришла бѣда на бѣдняка. Изъ „Малостранскихъ разсказовъ“. Яна Неруды. Переводъ съ чешскаго Э. П.-ској. —

Tudi ta zvezek, ki obseza nad 160 stranic, ima jako važno, zanimivo vsebino. „Славянское Обзоріе“ stoji na leto 10, na četrť leta pa 3 avstr. gold. Naročnina se pošilja ali neposredno redaktorju-izdatelju prof. Ant. S. Budiloviču v Varšavo (Варшава, Кручая улица, д. N. 13), ali pa Knjižnemu skladu Heruc & C. v Petrograd (Невскій 74).

Живая Старина. Периодическое издание отдѣленія этнографіи императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею Предсѣдательствующаго въ Отдѣленіи Этнографіи В. И. Ламанскаго. Выпускъ I. Годъ второй, Та zvezek za leto 1892. obseza med drugim: Очеркъ русској діалектологіи. I. Јужно-великорусскіе говоры проф. А. И. Соболевскаго. — Путевыя письма И. И. Срезнѣвскаго къ матери его Јелене Ивановне Срезнѣвској (1839-1842 года). Съ предисловіемъ редактора и примечаніями В. Х. Срезнѣвскаго. — Малорусскіе расказы и поберя. Запись Ив. Манжувою. — Болгарскія народныя сказки и пѣсни (изъ Прилѣпа). — Zbiор wiadomości do antropologii krajowej Iv. Polev-na. — Обзоръ трудовъ по чешској этнографіи за послѣднѣе десятилетіе (1880—1890), Ив. Э. Поливки. — Некрологъ А. А. Потевня. В. И. Ламанскаго. — Itd. — „Живая Старина“ razkriva Slovanom nov svet in spada v izdanja prve vrste, podaje materijal slovanskim učenjakom popolnoma nov ter ga razpravlja z najviše stopinje znanstva in znanstvenih metod. „Ž. S.“ izhaja po 4 krat na leto v debelih zvezkih leks. oblike in stoji zunaj Rusije 6 rub. Naročnina se pošilja v redakcijo „Живой Старины“ С. Петербургъ, у Чернышева мостъ. Redaktor В. И. Ламанскій v Petrogradu (Звенигородская, 32).

„Slovanski Svet“,

ki stopi s 7. številko v drugo četrťletje, izhaja po dvakrat na mesec, vselej 10. in 25. dne meseca. Naročnina, ki se pošilja izdajatelju v Trst, znaša:

za celo leto	4 gold.
za pol leta	2 „
za četrť leta	1 „

Za ljudske učitelje in dijake velja:

celoletno	3 gld. 60 kr.
poluletno	1 „ 80 „
četrťletno	— 90 „
Posamične številke so po	— 18 „

Opomnja. Naročati se more list vsak čas, in se morejo dobiti vse dosedanje številke. Tudi prejšnji letniki se dobivajo po znižanih cenah. — Naročnike, ki so na dolgu še od prejšnjih let, prosimo vljudno, da bi poravnali zaostalo naročnino.

Upravništvo „Slovanskega Sveta“.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 4 gld. za pol leta 2 gld in za četrť leta 1 gld. Za dijake in ljudske učitelje stoji celoletno 3 gld. 60 kr., poluletno 1 gld. 80 kr. in četrťletno 90 kr. — Posamične številke se prodajajo po 18 kr. — Naročnina, reklamacije in dopisi naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu, ulica Farneto št. 44